

ЗАЛАТЫЯ ЗОРКІ ВУЧОНЫХ

Г. КАРЗЕНКА,
кандыдат гістарычных навук.

М. А. Барысевіч. Дзяцінства і юнацтва яго прайшлі на Бярэзіншчыне. З 1942 г. ён са зброяй у руках змагаўся супраць ворага. Перамогу Мікалай Аляксандравіч сустрэў у Берліне. У 1954 г. абараніў дысертацыю на атрыманне вучонай ступені кандыдата фізіка-матэматычных навук. Займаючыся навуковай і арганізатарскай работай па стварэнню Інстытута фізікі АН БССР, М. А. Барысевіч у 1965 г. абараняе доктарскую дысертацыю і выбіраецца членам-карэспандэнтам АН БССР. З 1969 г. ён прэзідэнт вядучага навуковага цэнтра рэспублікі.

За даследаванне рассянення выпраменьвання дысперснымі сістэмамі і стварэнне новага класа аптычных фільтраў разам са сваім вучнем В. Г. Верашчагіным М. А. Барысевіч удастоены Дзяржаўнай прэміі СССР (1973 г.). У 1977 г. Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў СССР па справах вынаходніцтваў і адкрыццяў зарэгістраваў адкрыццё «З'ява стабілізацыі-лабілізацыі электроннаўзбуджаных малекул», зробленае акадэмікам АН БССР М. А. Барысевічам і ленінградскім вучоным Б. С. Непарэнтам. У 1980 г. М. А. Барысевічу прысуджана Ленінская прэмія. У актыве вучонага больш як 150 навуковых прац, некалькі буйных манаграфій.

Сёння М. А. Барысевіч — член ЦК Кампартыі Беларусі, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР. У 1981 г. ён стаў першым у гісторыі беларускай савецкай навукі правадзейным членам Акадэміі навук СССР. За вялікі асабісты ўклад у развіццё прыродазнаўчых навук, умацаванне шматграннага і плённага супрацоўніцтва братніх сацыялістычных краін яго абралі членам Чэхаславацкай акадэміі навук. У 1983 г. М. А. Барысевіч узнагароджаны залатым медалём Славацкай акадэміі навук.

Б. І. Сцяпанаў з'яўляецца буйным фізікам-оптыкам, акадэмікам АН БССР. У 1936 г. Барыс Іванавіч закончыў фізічны факультэт Ленінградскага ўніверсітэта, а праз тры гады абараніў кандыдацкую дысертацыю.

У першую дні вайны малады вучоны пайшоў добраахвотна на фронт. У 1943 г. быў адкліканы для навуковай работы ў Дзяржаўным аптычным інстытуце. З 1957 г. Б. І. Сцяпанаў дырэктар Інстытута фізікі АН

БССР. Пад яго кіраўніцтвам інстытут хутка выходзіць у лік вядучых навуковых устаноў Акадэміі і першы сярод іх удастоены ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Працуючы адначасова загадчыкам кафедры спектральнага аналізу БДУ імя У. І. Леніна, вучоны разгарнуў даследаванні па шэрагу актуальных праблем фізічнай оптыкі, стварыў шырокую навуковую школу.

Б. І. Сцяпанаў — член Камітэта па Ленінскіх і Дзяржаўных прэміях СССР у галіне навукі і тэхнікі, галоўны рэдактар усесаюзнага часопіса прыкладной спектраскапіі. Яму прысвоена званне ганаровага доктара Сегедскага ўніверсітэта імя Ацілы Ежэфа (Венгрыя) і прысуджаны памятны медалё гэтага ўніверсітэта. Ён — заслужаны дзеяч навукі БССР.

Ф. І. Фёдарав — акадэмік АН БССР — нарадзіўся ў сям'і сельскага настаўніка Івана Міхайлавіча Фёдарова (пазней вядомага беларускага пісьменніка Янкі Маўра). Працоўную дзейнасць пачаў у 1931 г. выкладчыкам фізікі ў Крычаўскім педтэхнікуме. З 1953 г. — загадчык лабараторыі тэарэтычнай фізікі Інстытута фізікі АН БССР, а з 1963 г. і акадэмік-сакратар Аддзялення фізіка-матэматычных навук Акадэміі навук рэспублікі.

Фёдар Іванавіч — першы ў Беларусі кандыдат фізіка-матэматычных навук і першы доктар. Першая навуковая манаграфія па фізіцы — яго і першая Дзяржаўная прэмія БССР — таксама. Яму належыць заслуга стварэння агульнай тэорыі распаўсюджвання святла ў анізатропных асяроддзях рознага тыпу. Метады рашэння гранічных задач крышталёптыкі знайшлі прымяненне пры разліку розных абстраляванняў сучаснай лазернай тэхнікі. У 1980 г. Дзяржкамітэт па справах вынаходніцтваў і адкрыццяў зарэгістраваў адкрыццё змяшчэння промня святла пры адлюстраванні, якое атрымала ў літаратуры назву «змяшчэння Фёдарова».

А. Н. Сеўчанка. Яго імя звязана з гісторыяй беларускай фізічнай навукі.

З 1957 г. Антон Нічыпаравіч быў рэктарам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, а з 1972 г. да апошніх дзён жыцця ўзначальваў Інстытут прыкладных фізічных праблем ўнівер-

Важкі ўклад у эканоміку, асвету і культуру ўносяць вучоныя Беларусі. За вялікія заслугі ў развіцці савецкай навукі і падрыхтоўцы навуковых кадраў ня мала беларускіх вучоных удастоены высокага звання Герояў Сацыялістычнай Працы.

сітэта, які цяпер носіць яго імя. А. Н. Сеўчанка атрымаў вынікі прынцыповай важнасці ў спектраскапіі і люмінесценцыі, фотахіміі, квантавай электроніцы, фізіцы паўправаднікоў, навуковым прыборабудаванні. Ён быў ініцыятарам выкарыстання вынікаў навуковых даследаванняў у народнай гаспадарцы.

Навуковую і педагогічную работу вучоны спалучаў з грамадскай дзейнасцю. Выбіраўся членам ЦК КПБ, дэлегатам XXIII з'езда КПСС, дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР пятага склікання, Вярхоўнага Савета БССР многіх скліканняў. У якасці дэлегата БССР прымаў удзел у рабоце шэрагу міжнародных арганізацый ААН, у прыватнасці, Агенцтва па мірнаму выкарыстанню атамнай энергіі.

М. П. Яругін абараняў маладую Рэспубліку Саветаў, будаваў новае жыццё і ваяваў супраць фашызму, нястомна штурмаваў вяршыні навукі. З 1956 г. Мікалай Паўлавіч быў абраны акадэмікам АН БССР і стаў першым у Беларусі спецыялістам па дыферэнцыяльных ураўненнях. Пад яго кіраўніцтвам беларускімі вучонымі атрыманы вельмі важныя тэарэтычныя вынікі ў многіх напрамках сучаснай матэматыкі. Асаблівым гонарам з'яўляецца стварэнне супрацоўнікамі Інстытута матэматыкі АН БССР развітай сістэмы матэматычнага забеспячэння ЭВМ. Яны выкарыстоўваюцца ў механіцы, ядзернай энергетыцы, у касмічных даследаваннях, у многіх іншых галінах навукі і вытворчасці.

Мікалай Паўлавіч — нязменны рэдактар усесаюзнага часопіса «Дыферэнцыяльныя ураўнення», аўтар шэрагу фундаментальных манаграфій. Так, «Кніга для чытання па агульнаму курсу дыферэнцыяльных ураўненняў» перакладзена на многія мовы свету. Ён — лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, заслужаны дзеяч навукі БССР.

П. І. Альсмік — адзін з вядучых селекцыянераў-бульбаводаў нашай краіны, двойчы лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, акадэмік АН БССР.

Нарадзіўся ён у в. Вялікая Выдрэя Лёзненскага раёна. Пасля заканчэння Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі працаваў у аддзеле селекцыі Навазбыкаўскай сельскагаспадарчай доследнай станцыі. У

гады Вялікай Айчыннай вайны малады вучоны правёў вялікую работу па захаванню селекцыйнага фонду бульбы. З лютага 1944 г. да вызвалення Мінскай вобласці П. І. Альсмік знаходзіўся ў спецгрупе Мінскага падпольнага гаркома партыі.

У пасляваенны перыяд ім створаны новы навуковы напрамак селекцыі бульбы. Выведзены і раяніраваны такія высокаўраджайныя з павышаным утрыманнем крухмалу, выдатнымі смакавымі якасцямі гатункі, як «лошчык», «тэмп», «разварысты», «беларускі крухмалісты». Яны вырошчваюцца далёка за межамі Беларусі.

Т. Н. Кулакоўская больш як 10 гадоў узначальвала БелНДІ глебзнаўства і аграхіміі. Адзін з вядучых вучоных аграхімікаў нашай краіны, заслужаны дзеяч навукі БССР, член-карэспандэнт АН БССР, прафесар, член ЦК КПБ. На яе рахунку больш як 200 навуковых прац. Манаграфія «Глебы Беларускай ССР», напісаная ёю ў сааўтарстве, ўдасцена Дзяржаўнай прэміі БССР (1976 г.). **Т. Н. Кулакоўская** — лаўрэат прэміі імя Д. Н. Працішнікава, свайго настаўніка, узнагароджана медалём імя С. І. Вавілава, чатырма медалямі ВДНГ. За вялікія заслугі ў развіцці аграхімічнай навукі, распрацоўку практычных рэкамендацый для сельскай гаспадаркі па рацыянальнаму выкарыстанню ўгнаенняў яна ўдасцена ордэнаў Кастрычніцкай Рэвалюцыі, Працоўнага Чырвонага Сцяга.

М. Д. Мухін загадвае аддзелам селекцыі і пярвічнага насенняводства азімых культур Беларускага НДІ земляробства.

Мікалаем Дзмітрыевічам выведзены гатунак азімага жыта «белта» — першы раяніраваны ў краіне тэтраплоідны гатунак. «Белта» займае ў СССР вялікія плошчы і значна пераўзыходзіць дыплоідныя гатункі па ўраджайнасці, утрыманню бялку, выхаду мукі. Пяру доктара сельскагаспадарчых навук, прафесара М. Д. Мухіна належыць 10 манаграфій.

М. М. Аляксандраў — выдатны хірург-анкалаг, член-карэспандэнт Акадэміі медыцынскіх навук СССР. Доўгі час узначальваў НДІ анкалогіі і медыцынскай радыялогіі БССР. За

кароткі перыяд інстытут стаў галаўным цэнтрам краіны ў галіне супрацьракавай барацьбы.

М. М. Аляксандраў апублікаваў 300 навуковых прац, у тым ліку 11 манаграфій. З яго імем звязаны паспяховыя пошукі новых метадаў камбінаванага лячэння рака, арганізацыі медыцынскай дапамогі анкалагічным хворым. Ён быў заснавальнікам і нязменным старшынёй Рэспубліканскага навуковага таварыства анкалагаў, членам прэзідыумаў шэрагу ўсесаюзных навуковых медыцынскіх таварыстваў.

Т. В. Бірыч — член-карэспандэнт АН БССР, загадвае кафедрай вочных хвороб Мінскага медыцынскага інстытута.

Таццяна Васільеўна ўнесла шмат новага ў тэорыю і практыку медыцыны, прафілактыку траўматызму, апрацоўку ран і іх лячэнне, лячэнне высокай ступені блізарукасці, туберкулёзных захворванняў вачэй, унутрывочных пухлін, апёкаў і іншых паражэнняў органа зроку. Яна садзейнічала ўкараненню ў хірургічную практыку многіх клінік Саветаў Саюза метада выдалення катаракты пры дапамозе нізкіх тэмператур. Асабліваю цікавасць маюць даследаванні па прафілактыцы і лячэнню трахомы.

З Акадэміяй навук БССР непарыўна звязана жыццё і дзейнасць выдатных майстроў мастацкага слова, яе акадэмікаў, Герояў Сацыялістычнай Працы — К. К. Атраховіча (Кандрат Крапіва), П. У. Броўкі, Я. І. Скурко (Максім Танк), члена-карэспандэнта АН БССР І. П. Шамякіна.

Усе яны, вучоныя — Героі Сацыялістычнай Працы — гонар беларускага народа.